

11. עם שלם עושה שליחות

מתבוננים ובונים

שכבה בוגרת

הרציונאל

המקורות היהודיים (בניגוד לשאר התרבויות העתיקות), מציינים את מקומו של האדם כשותף זעיר של הקב"ה. האדם, היצור העילאי בעולם הזה, נברא בסוף, בשיא הבריאה, כדי לשמור על גן העדן ולעבדה. את האדם יצר הקב"ה בעצמו כך: "וַתַּחַסְרָהוּ מֵעֵט מַאֲלָהִים; וְכַבֹּד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ" (תהלים ח', ו'). חובותיו של האדם מקבילות למעמדו, ועל כן עליו לדאוג שכל מעשיו ישקפו את מקומו בעולם. "בשבילי נברא העולם" נכתב במסכת סנהדרין ד', ה'.

מאיך אסור לאדם לחשוב את עצמו למשהו מיוחד. אותה המשנה בסנהדרין גם מדגישה שהאדם הראשון נברא יחיד, כדי שלא יאמר אחד מצאצאיו לשכנו "אבי גדול מאביך".

היהדות מחייבת את היחיד לחיות חיים ערכיים, ועל עם ישראל להיות "גוי קדוש".

את החובה הזאת מתרגמים מקורותינו לדרישות מעשיות, בעיקר בתחום שבין אדם לחברו. על היחיד לעשות משפט, לרחם, לתמוך בעני, לתת צדקה, לחתן את הכלה, ללוות את המת, לדאוג לגר וכו' - כל כלל כזה מתורגם גם לדרישות מפורטות.

הביטוי למכלול המעשים האלה הוא "לתקן עולם במלכות שדי". כלומר, לשותף הזעיר יש כוח להשיב את העולם לטהרתו.

(לפי מאמרו של הרב בנימין סגל, "לתקן עולם במלכות שדי")

בשיעורים הקודמים עסקנו בשליחות האישית המוטלת על היחיד לפי הכישרונות שבהם התברך. בשיעור זה נלמד כי לעם ישראל יש שליחות משותפת: להיות גוי קדוש. הצירוף של כל השליחויות של היחיד מקדם ומתקן את כלל ישראל, ועל ידי כך עם ישראל ממלא את שליחותו ומתקן את העולם כולו להיות טוב וישר. עוד נלמד כי המתכון לתיקונו של עולם הוא קיום דברי התורה ושמירת מצוותיה המוטלות על כל אחד מישראל.

המטרות

- התלמידים ילמדו מהי השליחות המיוחדת של עם ישראל.
- התלמידים יבינו כי הדרך לביצוע השליחות הוא על ידי דוגמה אישית של עם.
- התלמידים יפנימו כי הם, באמצעות מעשיהם, שותפים להצלחת השליחות של עם ישראל.

מבנה השיעור

- פתיחה: דוגמה אישית (מליאה)
- שלב א': עם לדוגמה (מליאה)
- שלב ב': לתקן עולם במלכות שדי (מליאה)
- סיכום: כל אחד הוא אור קטן... (מליאה ועבודה יחידנית)

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם דף "תמונות ופריטים" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להכין את קטע ההמחזה לשחקן שייבחר (בגוף השיעור).
- יש לדאוג לסידורי תפילה.
- יש לצלם תמונת "אני מוסיף אור בעולם" (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור

פתיחה: דוגמה אישית (מליאה)

- נספר כי בתיבת הפניות והשאלות לרב בית הספר נמצא המכתב הבא:

לרב שלום,
יש בכיתה בעיה שמאוד מציקה לי.
אני חושב הרבה על פתרון ולא מוצא. חשבתי שאולי אתה תוכל לעזור.
בכיתה שלנו כל אחד דואג לעצמו ולא מתחשב בחבר. למשל, לפני מבחן התלמידים המצטיינים לומדים בינם לבין עצמם ולא אכפת להם מהתלמידים המתקשים. או למשל אם תלמיד שוכח להביא כריך הוא נשאר רעב, כי אף אחד לא דואג לו. וגם אם תלמיד נשאר בבית כי הוא חולה, אף אחד לא בא לבקר אותו. ניסיתי לדבר על הבעיה עם כמה חברים אבל זה לא ממש עזר.
מה הרב ממליץ לעשות כדי שהמצב ישתפר?
בכבוד רב,
ניר

- שאל: מה אתם הייתם עונים לניר? נאזין לתשובות.
- נמשיך ונאמר: הרב קרא את מכתבו של ניר, וכתשובה שלח לו מעטפה ובה רמזים ותמונות.
- הרמזים ממוספרים מ-1 עד 3.
- נחלק דף רמזים ותמונות (נספח 1).
- נתמקד ברמז 1 ונשאל: מי האיש שבתמונה?
- נסביר שהאיש הוא אלברט איינשטיין, פיזיקאי יהודי יליד גרמניה, מגדולי הפיזיקאים בכל הזמנים.
- נמשיך לשאול: למה התכוון הרב? (נשמע תשובות שונות, סביר להניח כי התלמידים לא יגיעו לתשובה הנכונה ונמשיך בקריאה)

ניר היה חסר סבלנות. "איך אלברט איינשטיין יכול לעזור לי?" חשב לעצמו, אני ממש לא מבין

איך איינשטיין קשור לבעיות בכיתה?
אולי הרב מתכוון למשהו שאיינשטיין אמר? אבל איך אדע? איינשטיין היה גאון ואמר וכתב המון דברים. ואז נזכר ניר ברמז מספר 2.
ייתכן שהדיסק יכול לקדם אותי בפתרון, חשב ניר.
ניר מיהר לחדר מחשבים, והסרט הבא עלה על המסך:

- נבחר תלמיד שמוכשר במשחק וניתן לו להמחזי את הקטע הבא:

(השחקן אומר את הדברים הבאים תוך כדי שהוא אוכל וופל מצופה) "אני ממש מתוסכל, אני לא מצליח ללמד את החניכים שלי לשמור על סביבה נקייה!
בטיול, בקומזיץ, אחרי הפעולה, הכול מלוכלך. ממש לא אכפת להם. שוחחתי איתם כבר כמה פעמים, העברתי כמה פעילויות, ואפילו צעקתי: די ללכלך את הסביבה!
טוב, אני מקווה שבפעם הבאה אצליח" (השחקן מסיים לאכול את הוופל, זורק את העטיפה על הרצפה ויושב במקומו).

- נשאל: מדוע לדעתכם לא הצליח המדריך להשפיע על החניכים? מה היה חסר אצלו?
(ת: דוגמה אישית)
- נמשיך בסיפור:

ניר הרגיש שהוא מתחיל להבין. הוא כתב בגוגל "דוגמה אישית - אלברט איינשטיין",
ולנגד עיניו הופיע המשפט: "הדרך הנכונה לחנך בני אדם היא להיות להם לדוגמה"
(אלברט איינשטיין).

- נעצור ונשאל: מה פירוש המשפט שאמר איינשטיין? נבקש מהתלמידים לתת עוד דוגמאות.
אפשר לספר את הסיפור "מילה זו מילה" (נספח 2).
- נמשיך בסיפור:

ניר הבין מה עליו לעשות: לפני המבחן הגדול בחשבון אמר ניר לרמי חברו כי ישמח ללמוד איתו בתנאי שגם אלי ושלמה שצריכים עזרה בחשבון יצטרפו אליהם. רמי הסכים, ואלי ושלמה הודו לניר מקרב לב. רועי, חבר אחר מהכיתה, ראה את השמחה הגדולה על פניהם של אלי ושלמה וחשב: "גם אני טוב בחשבון וגם אני יכול לעזור לתלמידים מתקשים". כעבור זמן מה, הכיתה של ניר הייתה כיתה הרבה יותר אכפתית ומגובשת. בדרך זו פעל ניר כשתלמיד היה חולה או כשהיה חסר משהו לאחד התלמידים.
ההתנהגות הנעימה של ניר "הדביקה" רבים בכיתה והשפיעה עליהם לתרום ולעזור.

שלב א': עם לדוגמה (מליאה)

• נמשיך בסיפור :

ניר שמח מאוד על ההתקדמות בכיתה, אך הפעם משהו אחר הטריד אותו: לשם מה שלח הרב את רמז 3? מה עליו ללמוד עוד? ניר התבונן שוב ושוב ברמז מספר 3: הביט בתמונה של הילדים על יד המכוונות הגדולות, הביט בתמונה של מרטין לותר קינג, מנהיג המהפכה של השחורים בארצות הברית, והביט בתמונת נרות השבת. אבל בשום אופן לא הצליח הבין מה רצה הרב ללמדו. עד שהגיע ערב שבת. בערב שבת סיפר אבא דבר תורה סביב השולחן ואמר כך: "הקב"ה ברא את בני האדם ורצה שיבחרו להיות טובים, אבל בני האדם בחרו ברע. במקום לעזור זה לזה ולהתנהג לפי הצדק, הם התנהגו ברשעות, ניצלו זה את זה, גזלו זה מזה, והשתלטו בכוח על חבריהם. האנושות הייתה במצב שפל, ולכן ה' התרחק מהם והחריב את העולם בדור המבול. הוא השאיר את נח ואת בניו כדי שמהם תיווצר אנושות חדשה. גם הם לא עשו את רצון ה', במקום ליישב את כל העולם, כפי שציווה ה' כשאמר "ומלאו את הארץ וכבשוה", הם התרכזו במקום אחד, התגאו בהישגיהם, ובנו מגדל גבוה מאוד בשם מגדל בבל כדי למרוד בה'. בתגובה לכך ה' בלבל את הלשוניות שלהם, והם התפזרו ועבדו אלוקים אחרים ושכחו את ה'".

"מה הפתרון להתנהגות הנוראה של האנושות? כיצד ידעו כל העמים כיצד לקיים את רצון ה'?", שאלה דודה ציפורה. אבא התבונן בניר כאילו ביקש שיענה במקומו.

• נשאל את התלמידים מה לדעתם הפתרון שבחר ה'.

ניר מספר :

שתקתי, ואבא המשיך: "ה' בחר במשפחה אחת שממנה יצא עם. הוא חינך את המשפחה הזאת כדי שמהם ייווצר עם מיוחד שיתנהג ממש לפי רצון ה', על פי הצדק והחסד. המשפחה הזו היא משפחת אברהם, יצחק ויעקב. העם שיצא מהם הוא עם ישראל".

"ועם ישראל יהיה דוגמה לכל העמים", קראתי בקול. "עם ישראל ישמש דוגמה אישית לכל האנושות ויאיר להם את הדרך".

אתם בטח לא תאמינו לי, אבל מרוב התרגשות קיפצתי מצד לצד. הרגשתי שאני מתחיל להבין את הרמז השלישי. רצתי לחדרי והבאתי לשולחן את שלושת הרמזים.

דודה ציפורה התקרבה אליי, התבוננה בתמונות ואמרה: אני לא מבינה שום דבר.

- נשאל: מה מרמזות התמונות? כיצד הן קשורות לכך שעם ישראל הוא דוגמה לכל העמים?
 - נאזין לתשובות.
 - נתמקד בתמונת הילדים על יד המכוונות:
 - נשאל: מה עושים ילדים אלו במפעל? (ת: עובדים לפרנסת המשפחה)
- כיום ברוב המדינות יש חוק לימוד חובה. את ערך הלימוד למדה האנושות מעם ישראל, שמגיל קטן לימד את הילדים קרוא וכתוב, תורה וחכמה.

- הרחבה למורה: היהדות מתנגדת נחרצות לבערות. "אין בור ירא חטא" - אמר הלל (מסכת אבות ב', ה'), וכוונתו היא שאדם ללא ידע מועד לחטוא מכיוון שהוא אינו יכול ללמוד מה לעשות. ביהדות קיימות מצוות המונעות בערות בכך שהן מחייבות את האדם ללמוד קרוא וכתוב: כל יהודי מצווה לכתוב את "שירת האזינו" וללמוד תורה (דבר שנעשה בקריאה משום ש"דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה"). כמו כן, קריאה וכתובה הן מהדברים שהאב צריך ללמד את בנו על פי ההלכה.
- כעת נתמקד בתמונתו של מרטין לותר קינג ונספר בקצרה:
 - במשך שנים רבות הייתה בארצות הברית אפליה קשה של האנשים השחורים לעומת האנשים הלבנים. לדוגמה, אנשים שחורים היו צריכים לקום ולפנות מקום באוטובוס לאנשים לבנים, ולאנשים שחורים אסור היה ליהנות ממתקנים, מברזיות ומבריכות של לבנים.
 - בשנת 1963 הייתה הפגנה גדולה בווישינגטון בהשתתפות 250,000 מפגינים. מרטין לותר קינג, מנהיג המהפכה, נשא את נאומו המפורסם "יש לי חלום". מקור ההשראה של לותר קינג היה הפסוק "ואהבת לרעך כמוך". מסר האהבה, השלום ואי-האלימות של "התנועה לזכויות האזרח" תורגם בשנות השישים והשבעים של המאה העשרים לחקיקה נרחבת שביטלה את האפליה בארצות הברית.
- כעת נתמקד בתמונת נרות השבת:
 - נסביר כי העמים שעבדו קשה יום-יום, למדו מעם ישראל והקצו יום מיוחד בשבוע שבו אינם עובדים אלא נחים.

שלב ב': לתקן עולם במלכות שדי (מליאה)

- נבקש לחלק סידורים ולפתוח בתפילת "עלינו לשבח".
- נשאל: מה המשפט הכי חשוב בתפילת "עלינו לשבח" ומדוע? נאזין לתשובות.
- נאמר: בתפילת "עלינו לשבח" אנו מודים לה' שאנו יהודים ושאלו שליחים של ה' להאיר את האנושות.
- נבקש למצוא מתוך התפילה את המשפטים המתארים את מעשיהם של גויי הארצות (האנושות), ונכתוב אותם על הלוח: **מְשִׁתַּחֲוִים לְהַבֵּל וְרִיק, וּמְתַפְלְלִים אֶל אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ.**
- נבקש למצוא את המשפטים המתארים את מעשיהם של עם ישראל, נכתוב את המשפטים על הלוח: **וְאֶנְחֵנוּ כּוֹרְעִים וּמְשִׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לְפָנֶי מֶלֶךְ מְלֻכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.**
- נבקש למצוא משפט המבטא את השליחות של עם ישראל. נכתוב על הלוח: **לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁ-דֵי.**

- נשאל: כיצד הפסוקים הכתובים על הלוח מסכמים את מה שלמדנו? (ת: האנושות שרחוקה מה' – חוטאת. עם ישראל קרוב אל ה' ועובד אותו, ולכן יש לו תפקיד - לשמש דוגמה ולתקן את העולם כך שכל האנושות תעבוד את ה')
- נסכם: תפילת "עלינו לשבח" חותמת את שלוש תפילות היום. בתפילה זו אנו זוכרים שאנחנו עם מיוחד, עם של ה', עם של שליחות. לכן עלינו לתקן עולם במלכות ה', להאיר לכל העולם ולהיות להם לדוגמה. אנו מודים ומשבחים את ה' שברא אותנו יהודים ומייחלים ליום שה' ימלוך על כל העולם ושכל האנושות תעבוד את ה'.

סיכום: כל אחד הוא אור קטן (מליאה ועבודה אישית)

- נמשיך בסיפור:

אחרי שניר גילה את המשמעות של כל הרמזים הוא הרגיש צורך לשתף את רב בית הספר ברגשותיו. הוא כתב לו מכתב:

שלום הרב,

אני כל כך שמח שאני חלק מעם שהוא דוגמה לכל העמים.

לפני שהבנתי את זה הייתי ממהר בתפילת "עלינו לשבח" ולא חושב בכלל על המילים.

אני שמח שיש לי חלק בתיקון עולם במלכות שדי, כי אני חלק מעם ישראל וכי אני יהודי. איזה כיף!

תודה,

ניר

- נאמר: כל אחד מאיתנו הוא אור קטן, הוא חלק מאור גדול שנקרא עם ישראל שתפקידו להאיר את העולם. כל מצווה, כל מעשה טוב, כל לימוד תורה, מוסיף אור.
- נחלק לכל תלמיד תמונת נורה (נספח 3). נבקש לכתוב בתוך הנורה מה אני מקבל על עצמי כדי להוסיף אור לעולם. (תשובות לדוגמה: להתפלל בכוונה, כיבוד הורים, נטילת ידיים, שמירת הלשון ועוד ועוד)
- נתלה בסביבת הלמידה פלקט: "לתקן עולם במלכות שדי", ומסביב נתלה את הנורות.
- אפשרות להעשרה: סיפור (נספח 5).

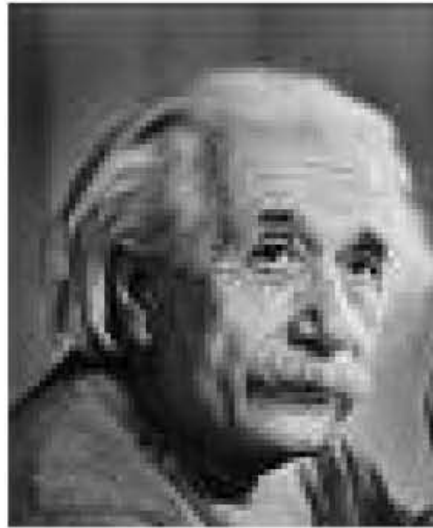

נספח 1: תמונות ופריטים

רמז 1

רמז 2

נלקח מויקיפדיה

רמז 3

נלקח מויקיפדיה

צילום: O.T.I.O.T.I

מילה זו מילה

"כבוד הרב", פנו נציגי העיר אל הרב הקדוש, "מבקשים אנו ממך לבוא ולהיות רב העיר בעירנו, משכורתך תהיה 2,000 רובל ואף נסייע לך במציאת דירה". הרב שקל את ההצעה והסכים. כששמעו תושבי העיר שבה כיהן הרב כי רבם עוזב את עירם הצטערו ביותר ושלחו נציגים לומר לרב: "הישאר עמנו בעירנו, נשלם לך 4,000 רובלים ולא תצטרך לנדוד לעיר אחרת". ענה הרב: הצעתכם טובה בעיניי אך כבר נתתי את מילתי לתושבי העיר השכנה, לא אוכל לשוב מדיבורי. מילה זו מילה. הסיפור התפרסם מפה לאוזן וכך נשמעו הדברים: - "וואו, הרב הפסיד כסף רק משום שנתן את מילתו". - "רק עכשיו אני מבין עד כמה חמור לשנות מהדיבור. 1,000 שיחות לא לימדו אותי כמו הדוגמה הזאת שראיתי במו עיניי".

נספח 3: אני מוסיף אור

נספח 4: סיפור להעשרה

מדען אחד היה מודאג כל הזמן מבעיות העולם והיה נחוש בדעתו למצוא להן פתרון. הוא העביר ימים ולילות במעבדה שלו כדי למצוא תשובות לספקות שלו. יום אחד פלש בנו בן ה-7 למעבדה שלו, נחוש לעזור לו בעבודתו. המדען היה עצבני בגלל ההפרעה ורצה שהילד ילך למקום אחר. כשראה שבלתי אפשרי להוציא את הילד מהחדר חיפש משהו שיוכל לספק לו ויסיח את דעתו. הוא הוציא מאחת החוברות דף עם מפת העולם, גזר אותה להמון חתיכות, נתן אותה לילד יחד גליל נייר דבק ואמר לו:

"אתה אוהב פאולים, נכון? אז הנה תתקן את העולם. העולם כולו מפורק, נראה אם אתה יכול לתקן, ותעשה את זה לבד. הוא חשב שילד ייקח כמה ימים עד שיצליח להרכיב את המפה, אבל כמה שעות אחר כך כבר שמע את בנו קורא לו ברוגע:

"אבא, סיימתי, הצלחתי להרכיב הכול. האב לא האמין למשמע אוזניו: זה לא ייתכן שבגיל שבע יוכל הילד להרכיב מחדש מפה שלא ראה מימיו! ובכל זאת, הניח את רשימותיו וניגש לבנו כשהוא בטוח שהוא הולך לראות מפה מבולגנת וחסרת צורה. להפתעתו, המפה הייתה מושלמת וכל החתיכות היו במקומן. איך זה ייתכן? איך הוא עשה את זה?"

"לא ידעת איך נראה העולם", אמר המדען לבנו, "איך הצלחת להרכיב את המפה?".

"אבא", אמר לו הילד, "אמנם לא ידעתי איך נראה העולם, אבל כאשר תלשתי את הדף מן החוברת, ראיתי שבצד השני יש תמונה של אדם. ניסיתי לתקן את העולם ולא הצלחתי, אז הפכתי את כל החתיכות, והתחלתי לתקן את האדם, שאותו אני יודע איך הוא אמור להיראות. כשהצלחתי לתקן את האדם, הפכתי אותו, וראיתי שהצלחתי לתקן את העולם."

